

Tisztelt Olvasó!

Nagy sikert tudhatunk magunk mögött, hiszen mazsolányi csapatunk a Fővárosi Örmény Önkormányzat felkérésére, kato-

nás fegyellemmel és munkával képes volt megvalósítani három hét alatt a hagyományteremtő Farsangi Bált, amelyen remélem Önnel is találkozhattam. Az elgondolás nem csupán a mulatságokán született meg bennem, hanem azért is, mert fontosnak tartottam megbecsülésemet kifejezni a választások során tanúsított munkájáért és nem utolsó sorban

azért, hogy a viszontagságok és a múltó évtizedek sodrában is fontosnak tartja életében örmény gyökereit. A múlt és annak folyamatos ápolása a jövő garanciája. Ennek tudatában és az összefogás erejében bízva a rendezvényen egyénileg adakozhattak a magyar nyelvet életben tartó, Csángó Rádió javára. A fennmaradásért folytatott küzdelmet sikerült annyival támogatniuk, hogy a működés 3-5 hónapra garantált legyen a csíki településről sugárzott médiumnak, amelyet köszönettel már meg is kaptak.

Kifejezett boldogsággal töltött el, hogy a bál tervezett létszámát meghaladva, szinte kétszer annyian érkeztek hozzánk. Az eseményről videó felvétel készült, amelynek rövidített változata mindenki számára elérhető lesz készülő honlapunkon. A bált, teljes hosszában a Fővárosi Örmény Önkormányzatnál a fovarosiormeny2014@gmail.com címen lehet megrendelni.

Számtalan értékes embert ismertem meg – remélem, köztük Önt is - amióta

a közösség részeként tevékenykedem. Minden tudással és erőmmel azon leszek, hogy ezt az általam sokra tartott

és tehetséges közösséget a haladás útján tartsam, hogy a meglévő alapokat a lehető legjobb irányvonalak mentén aktualizáljam a Fővárosi Örmény Önkormányzat képviselőivel együtt. Mint tudja, sok feladat áll előttünk. A legfontosabbak között szeretném megemlíteni a közösség erősítését és a fiatalok mozgósítását. Több

olyan program indítását, amelyek a gyakorlati élet részeként is, izgalmas és hasznos időtöltést tesznek lehetővé a kicsiktől az idősebb korosztályig egyaránt. Bardarság lenne titkolnom, hogy a fent említett örömem ellenére, szomorúan tapasztaltam a közösségen belül meghúzódozó konfliktusokat. Hiszem azt, hogy hosszútávon és konstruktívan ezeket együtt legyőzzük, vagy legalábbis új lapot nyithatunk az érintett kérdésben. Ezért ezúton kérem, hogy ha bármilyen meglátása vagy javaslata van, keressen nyugodtan. Fogadóórát a 1052 Budapest, Akadémia utca 1. I. em. 179-180. teremben tartok, előzetes megbeszélésen alapuló időpontban (332-1791). Emellett pedig, Március 30-án 17.00 órától, képviselőinkkel együtt várjuk, Közmeghallgatás keretein belül ugyanezen címre. A korlátozott férőhely miatt, igény szerint megismételjük.

Esztergály Zsófia Zita

Fővárosi Örmény Önkormányzat elnök

A legszebb tavasz örmény hősei

Még ma is kevesen tudják, hogy a magyar nép tiszteletreméltóan hősi harcában, 1848/49-ben számos örmény is részt vett, lelkesen és önfeláldozóan támogatva a szabadságharcért vívott küzdelmet. Azon a szép tavaszon Erdélyországban, ott is főként az örmény lakta Szamosújvár és Erzsébetváros követői az országgyűlésen Magyarország és Erdély uniója mellett döntöttek.

Nem sokkal később, amikor az új Kossuth bankóra kellett a fedezet, habozás nélkül nyitották meg pénztárcáikat, ekkor már nemcsak a két város lakói, hanem Kolozsvár tehető és szegényebb módban élő örményei is. Úgy érezték, honpolgárai ők annak a hazának, melynek oltárán szívesen áldoznak.

A szabadságharc zivataros idején pedig vérével öntözték azt a földet, amely ott-hont adott nekik. Az örmények kemény munkával, nagy hozzáértéssel és szorgalommal felvirágoztatták a kereskedelmet, sokan nagy vagyont gyűjtöttek. Ezek a családok később, az államkincstár gyarapításáért nemességet kaptak.

Több család már az 1600-as évek végén, I. Apafi Mihály erdélyi fejedelemtől kapott nemességet, a török által kifosztott Erdély gazdasági helyzetének jobbításáért. A nemesség pedig kötelezett! Földbirtokot vásároltak, gyermekeiket tanítták, s ők később jelentős tisztiségeket töltöttek be szűkebb hazájukban. Nem egy közülük a vármegye alispánja, szolgabírája, sőt, főispánja lett. A magyar nemessé vált örmények erős szálakkal

kötődtek a reform eszmékhez, s fennen hirdették a polgári átalakulás szükségességét.

Könnyen utat találtak, ahhoz a vezető közeghez, amely a reformkor küzdelmeit irányította, s minden fenntartás nélkül csatlakoztak a forradalomhoz és szabadságharchoz. Tették ezt minden feltétel nélkül, büszkén adva fiaikat a honvédseregbe.

E seregben tiszti rangban szolgált *Kiss Ernő, Lázár Vilmos, Czetz János* s mellettük még hetven, nemesi családból származó örmény. Ők azok, akiket méltatlanul elfeledtek, nevüket nem őrzik a történelem lapjai. Az országos hírnévre szert tevők mellett pedig voltak sokan, akik életüket és véréüket áldozták a szabadságért.

Ilyen volt például *Lukács Dénes*, a honvédtüzérség megszervezője, és parancsnoka, akit szintén halálra ítélték, ám kegyelmet kapott. Nem tudni vajon *Ferenc József*, - akit Lukács tanított lovagolni – járt e közben az érdekében, vagy Haynau legendás fejfájásainak egyike volt ennek oka? Mindenesetre halál helyett, hat évet töltött el a komáromi vár kazamatáiban, talpig vasban. S ott volt a szamosújvári főbíró fia, *Novák Tivadar*. Ő volt a budapesti nemzetőrség főhadnagyi rangban szolgáló segédtsíztje, akit *Windisch-Grätz* azért lövetett főbe, mert császári katonákat próbált meg átcsábítani a szabadságharc oldalára. Még kevesebbet lehet tudni a szabadságharc közkatonaíróiról, pedig voltak számosan, a városok az előírt kvótán túl, jóval több katonát

áldoztak. Sokan önkéntesként vonultak be. A korabeli feljegyzések szerint, számuk meghaladta a kétszázat, s a harcokból soha nem tértek vissza.

Néhányuk neve vált ismertté csupán, köztük a Szentpéteri testvéreké. Ferenc, Imre és Miklós 1849-ben már nem éltek. A hadmege parancsnoka, *Cserey ezredes*, a magukra maradt szülőknek állami segítséget ajánlott fel. Az apa büszkén utasította vissza az ajánlatot, mondván: „Vagyonomat három fiam képezte. Örvendek, hogy mind a hármat a haza számára nevelhettem, s büszkít a tudat, hogy mind a három vérét a hazáért ontotta.”

A főtisztek közül a legizgalmasabb egyéniség Kiss Ernő, akit *Mária Terézia* emelt nemesi rangra. A família a legtehetősebbek közé tartozott, fiuk ennek megfelelően a monarchia legelőkelőbb iskolájában a bécsi Thereziánumban végeztek tanulmányait. Katonai pályáján gyorsan haladt előre, 1845-ben már ezredes, a 2. Hannoveri huszárezred parancsnoka. Ekkor saját pénzén az ezred egyik századát díszegyenruhába öltöztette és elvitte a deli legényeket bemutatni *Ernő Ágost* királynak. Kiss Ernő gáláns természetű volt, könnyedén bánt a pénzzel, kisebb nagyobb kölcsönökkel segítve ki például *Haynau* bárót is, aki később sehogy sem akart emlékezni erre a gesztusra. 1848-ban az egyetlen magas rangú tiszt, aki csatlakozott a szabadságharchoz. 1949-ben már altábornagy, amikor országos főparancsnokká is kinevezik. A világos fegyverletétel után elsőként állították Aradon hadbíróság elé.

Czetz János katonacsaládból származott, érthető tehát, hogy maga is ezt a hivatást választotta. A bécsi Földrajzi Intézet katonai térképészeti osztályán dolgozott, s innét vitte őt *Mészáros Lázár*,

az első felelős magyar kormány hadügyminisztere, hogy megszervezzék a minisztériumot. 1848-ban *Bem tábornokkal* közösen szervezték újjá a szétbomlott, zilált erdélyi sereget, amellyel karácsony első napján, győztesen vonulhattak be Kolozsvárra, majd egész Észak-Erdélyből kivetkék a császáriakat. Sikeres csaták hőse volt ő, 27 évesen nyerte el a tábornoki kinevezést. A szabadságharc bukása után külföldre menekült, ahol megírta az erdélyi hadjárat történetét. Ezután Argentínában telepedett le. Az argentin hadsereg kiemelkedő szervezője és Argentína első nemzeti Katonai Akadémiájának létrehozója és 25 éven át igazgatója. Földrajztudományi munkássága is jelentős. Buenos Aires egyik főterén lovas szobra áll a Katonai Akadémia előtt. Emlékeztet arra, hogy távol a hazájától is megállta a helyét. 1902-ben 82 évesen hunyt el. Síremlékét az argentin főváros katonahősök temetőjében állították fel.

Lázár Vilmos tizennyolc esztendősen katonai pályára lépett. 11 évi szolgálat után vált meg a seregtől, s civil foglalkozást választott. A honvédsereg alakításakor visszatér, nagyon hamar önálló hatáskört kap, zászlóalj főhadnagyként. Felső-Magyarország védelmét bízták rá. Bem parancsára a temesvári csata után még megpróbálta a széthullott sereget ismét egybefogni. Am Világos után ő is megadta magát. A „győztesek” a legbűnösebbek kategóriájába sorolták Lázárt, ám amiért letette a fegyvert, kegyelemből kötélt helyett golyó általi halálra ítélték.

A legszebb tavasz 167. évfordulóján tisztelegjünk hát a szabadságharc örmény tisztjei és közkatonái előtt.

*Források felhasználásával összeállította
Nuridsány Zoltánné*

Bálintné Kovács Júlia

Tallózásaim innen-onnan

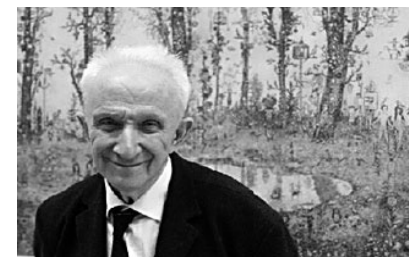
Mint a Füzetek munkatársának, erdélyi tudósítójának, feladatom a sajtófigyelés. Ezúttal is ezt teszem. Először egy Gross Arnoldról szóló írásból idézek, amelyben a szerző - Józsa István a 85 éves művészt köszöntötte a kolozsvári Szabadság hasábjain 2014 novemberében.

„Az erdélyi identitás egy életre szól. Alkotók sorát hozhatnánk fel példaként, hogy a világban bárhová is kerültek, Erdély – legalábbis emlékképekben - visszatér, témaként folyamatosan jelen van munkájukban. Egy jelentős életmű alkotójaként, Gross Arnold grafikus számára Erdély változatlanul kimeríthetetlen kincseshánya, amely új és új lehetőségeket kínál.

Az út Tordától, szülővárosától, Budapestig Európa történelmének zakla-

tott periódusát jelenti (...) művészi útját tulajdonképpen mégsem befolyásolták. Kezdetből kialakult formanyelvvel jelentkezett, alkotói magatartása változatlan. Alkotásaiban „ellenvilágot” épít, illetve a létezőt akarja megszépíteni egy tündérrí, ideális világ jelenlétének a felmutatásával. A téma természeti kép, városkép – kezdetből képzelt, álmodott.”

(Kiemelés tőlem B.K.J.)

Forrás: Antalffy Krisztina

...

Aradon 1998 húsvétján *Zarándi Zarándok* címen megjelent egy kis református gyülekezeti lap, a pankotai egyházközség kiadásában. A lap ismertetésére, és benne egy Pávay Gyula tollából megjelent írásra visszatérek, előtte viszont Zárug Lukácsról írok, akire úgy bukkantam rá, hogy

elővettem a Romániai Magyar Irodalmi lexikon 5/2 (öt per kettő) kötetét, hogy a *Zarándi Zarándok*-ról tudjak meg egyet-mást. Megtudtam.

A következő címszó viszont *Zárug Lukács* volt, akire tökéletesen illik az a jellemzés, amelyet Józsa István